

ministerii nihil legatur. Vide Riberam et Cornelium à Lap. Comment. in Ep. ad Heb. 9, 21. Quamvis autem Exod. cap. ultimo, ubi de prima erectione et dedicatiōne tabernaculi agitur, non dicatur tabernaculum aspersum sanguine, sed unctum sacro oleo, intelligendum tamen est, ut sanguine quoque fuerit respersum; ut monet Cl. Bonfrerius, Comment. in Levit., et clarè testatur Josephus, lib. 5 Antiq. c. 9, his verbis: *Deinde sanguine victimarum ornatum Aaronis et filiorum ejus aspergitur... atque hoc modo per septem dies ipsos et vestes eorum curabat; tabernaculum item et ejus vasa unquaque sicut iam dixi confecto, et sanguine tenacior et arietum alterius diebus iuxta genus suum mactatorum.*

Ad tertium, resp.: Evidēt hæc verba: *Moyses dixit exterius sum et tremebundus, non leguntur in Exodus, ubi narrat Moyses ea que contingere cùm Deus legem ipi ferret, neque alii in locis huc pertinentibus. Quoniam ex majorum narratione aut aliunde censendus est id didicisse scriptor theopneustus Epistole ad Hebreos.*

105. Quæres IV: « Quomodo verba illa ad Hebr. 3, 7, da Christo scripta: *Qui in diebus carnis sua precess... ad eum, qui possit illum salvum facere à morte, et cum clamore validi et lacrymis offens... videlicet in monte Oliveti, et pendens in cruce) exauditus est pro eisdum reverentia, conciliari queat cum illis Christi versis Matth. 27, 46, in clameantibus: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? » — Resp.: Scensus primi textis est, quod Christus exauditus fuerit non in petitione et voluntate quasi naturali, quā potebat conditionare, si fieri posset, mortem evadere (illelum enim Christus ipso correxit, et impleri absoluto noluit, juxta illud: *Veruntamen non mea, sed tua voluntas fiat, ut orabat in horto), sed in sua petitione, et voluntate absoluta atque efficaci, quā oravit non pro fugâ crucis et mortis, sed pro implendo Patris voluntate circa passionem suam hujusque fructum; scilicet ut suā passione et morte mereretur sibi resurrectiōnem à morte; nobis autem salutem tam corporis quam anime. Nihilominus cum veritate potuit in cruce dicere, se esse à Patre derelictum, non hoc sensu, quod fuerit desertus et separatus à Deitate ac unione hypostaticā Verbi, non citiam à gratia et amicitia Dei; sed eo sensu, quod Pater eum à morte non eriperet, nec consolatione in carne et parte animas inferiore afficeret, sed Filium suum doloribus et tormentis cruciari usque ad divisionem anime à corpore permetteret. Praterè Tirinus et Cornelius à Lap. etiam addunt hanc rationem, et censem Christum in cruce recitasse psalmum vigesimum primum, quī est de passione et resurrectione Domini, et incipit: *Dens meus... quare me dereliquisti?* ut sic ostenderet se esse illum ipsum, de quo psalmus ille agit, scilicet Messianum. Ceterum impia et horrenda est Calvini et Beze blasphemia asserentium, verba illa Christi fuisse desperantes in cruce. Vide Cornelium à Lap., et nostram hujus blasphemie refutationem, part. 7, sect. 5, cap. 2, q. 12.**

104. Quæres V: « Quis ille Melchisedech, de quo ad

Hebr. 8, 5, dicitur, quod fuerit *sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vita habens?* — Resp.: Melchisedech ibi dicitur *sine patre et sine matre*, non quod his carerit, sed, quod hi nobis ignoti sint, eo quod ejus genealogia non pertinet in S. Scripturā, quae solorum Hebraeorum genus recensere solet, non vero genitilium sive non Hebreworum, qualis erat Melchisedech, unus ex regulis Chamaenorum. Similiter *neque initium dierum neque finem vita habens* est dicitur in Scripturā, utpote quod non meminit seu nativitatis seu mortis Melchisedech, sicut tamen meministi nativitatis, et mortis Aaronis, et consequenter nec meminit finis sacerdotii Melchisedechi, qui hoc ipso assimilatus est Filiū Dei, et erat figura aeterni sacerdotio Christi. Ita Chrysostomus, Theophylactus et OEcumenius.

Porr̄ variae erant, aut sunt erroneæ opinione de Melchisedecho. Nam secundo Ecclesiæ ducere Theodorito Trapezitæ exorti sunt heretici, qui Melchisedechum supernam quandam virtutem majorem Christo asseruerunt (1), idē Melchisedechianum dicti. Hierax vero Ἀgyptius (a quo Hieracite (2) heretici) haec heres postea instauravisti, et docuit, Melchisedechum esse Spiritum S.; id ipsum etiam alii (3) propagabant. Samaritani, testibus SS. Epiphanius (4), et Hieronymus (5) Melchisedechum esse Sem filium Noe arbitrariuntur. Quidam ex Christianis antiquis putarunt Melchisedechum fuisse ipsum filium Dei, qui Abraham humānam specie esse videndum obliterari, ut referat S. Epiphanius loc. cit. heresi 55. Hanc opinionem jam excoletam suscitārunt Petrus Molinicus, et Petrus Cumaeus. Denique Origenes teste S. Hieronymo censuit Melchisedechum esse Angelum, qui Abraham apparuit. Verum omnes hos errores solidè refutant Calmetus (6), Natalis Alex., loc. cit., Xav. Widenhofer (7) aliique demonstrans Melchisedechum fuisse hominem parum; Chananeum, regem simili et sacerdotem.

105. Quæres VI: « Quomodo verba (ad Hebr. 13, 4): *Quorū animalium infertur sanguis pro peccato in sancta per pontificem, horum corpora crenuant extra castra, cum verbis (Levit. 7, v. 6): Omnis sacrificia de sacerdotali genere, in loco sancto vesctur his carnibus, quia sanctum sanctorum est, concilianda sunt?* » — Resp.: Hi duo textus facilè conciliantur. Nam posterior loquitur de victimis communib[us], quas sacerdotes et levites ex Dei concessione comedebant; textus autem prior ad Hebr. loc. cit. non loquitur de victimis communib[us], sed de hinc et vitulo, qui offeruntur.

(1) Vide S. Epiphanius opus de Heresibus, heresi 55.
 (2) Iudicem, heresi 67.
 (3) Ita testatur Natalis Alex. tom. I Histor. Eccl. in 5 mundi citatem, dissert. 5.
 (4) Loc. cit. heresi 55.
 (5) In Epist. ad Evagrium.
 (6) Tom. 5 Dissertationum pag. 471 et seqq.; vel dissertatione prefixa ante hujus auctoris Commentarium in Epist. ad Hebreos.
 (7) Tom. 4 S. Scripturae dogmaticæ explicate Com-mentar. in Genes. c. 14, v. 18.

rebantur pro peccatis pontificis et totius populi, maxime in festo Expiationis. Horum enim sanguine excastra. Plura de hoc vide apud Cornelium à Lap., aliasve interpretes.

Pars ix.

SEPTEM EPIST. CATHOL. ET APOCALYPSIS.

BENEVOLE LECTOR! Clarissimi viri LUCRETI VETII presens hoc opusculum est. Propriū illius manu conscriptum, post mortem inventum est in mensa cum ceteris chartis. Tu utere in salutem tuam; precare requiem mortui; ante omnia die laudem Deo, qui, quod se auctore coepit est, pro suā honestate non voluit esse imperfectum.

Jacobus, Petrus, Joannes, Judas septem Epistolas ediderunt, tam mysticas, quam succinctas, et breves pariter et longas; breves in verbis, longas in sententiis, ut rarus sit, qui non in eorum lectione cœciatur. (S. Hieronymus, epist. 103 ad Prulinum.)

Apolcalypsis Joannis tot habet secretæ, quot verba. Parum dixi pro merito voluminis; laus omnis inferior est; in verbis singulis multiplices latent intelligentiae. (Idem in eadem epist. c. 7.)

SECTIO I.

DE SEPTEM EPISTOLIS CATHOLICIS.

In vulgata editione sacramorum Bibliorum Epistolas S. Pauli proxime sequuntur septem alias Epistolas diversorum Apostolorum, scilicet Epistola una S. Jacobi, genitrix S. Petri, tres S. Joannis, una S. Jude, que passim Catholice sive universales nominantur, tum quid catholicis fidem, legem, Ecclesiam describant, et commendent Catholicis ubivis locorum ac temporum existentibus; tum quid non ad unam personam, civitatem aut locum, ex. gr., ad Timotheum, ad Romanos ad Corinthios, etc., sed ad omnes ubique variis in provinciis dispersos scripta sint, præter Epistolam secundam et tertiam S. Joannis ad personas particulares datas. Verum id non obstat, quoniam in majore parte sumatur denominatio, proutque septem illæ epistolas appellantur Catholicæ, vel etiam encyclicae, orbicularis, aut circulares, ut eas Graeci, quemadmodum Theodoreus et OEcumenicus, vocant (1). Ceterum eadem septem Epistolas alio quoque nomine etiam appellantur Canonicae; quia scilicet fidelibus apostolicorum canonem sea regulam, normam et formam recte et christiane vivendi prescrivent; et quia canonicas S. Scripturas, veritatisque à Deo revelatae auctoritatem, dignitatemque obtinent.

CAPUT I.

De Epistola B. Jacobi.

Scopus et argumentum hujus epistole est, 1^a animare fidèles ad constantiam in persecutione, quam patienter à Iudeis et gentibus. Ita enim in exordio illius dicitur: *Omne gaudium existimare fratres, cum in variis tentationibus incidentur; ac deinceps graphicè invicta patientie decus et majestas depinguntur.* 2^a Commendant in hac Epistola bona opera, que Simon

(1) Vide Cl. Hermann. Goldhagen part. 5 Introduct. in S. Scriptoram, sect. 2, num. 291, pag. 445.

Magus et ejus assecla, S. Pauli doctrinam in parvum sensum detorquentes, ad salutem superflua esse volentib[us].

Quiam autem sit hujus epistole auctor, non una est omnium sententia. Negat Lutherus esse S. Jacobi, scilicet Apostoli, atque memorat epistola: *auctorem fuisse neque Apostolum, neque Domini discipulum, sed discipulorum discipulum, vel eo quid minus; bonum tam virum.* Similiter Erasmus, cùm auctoritati scriptoris hujus epistole multum derogasset, subiungit: *Supervacuum arbitror, anxius de auctore digrediari* (1). E contrario alii cum totâ Ecclesiâ eandem epistolam adscribunt S. Jacobo Apostolo; quoniam inter se certent, quisnam fuerit ille Jacobus. Nonnulli Hispani (2) eam tribunt Jacobo filio Zebedei, qui cognominatur Jacobus Major, et erat frater S. Joannis Evang., occisus ab Herode Actor. 12, 2, ac celebratur ut patronus Hispanie. Verum ali passim, et veteres et recentiores epistolam de qua agunt, tribunt S. Jacobo Alphæi, utrumque Apostolum, tertium fratrem Domini, qui fecit episcopos duxat (non Apostolus) Hierosolymæ, scripseritque hanc epistolam. Ita ex antiquis Epiphanius, heres. 76, Dorotheus in Synopsi, Clemens, aliique a Cornelio à Lap. Ibid. citati. Ex recentioribus vero Godefridus Henschenius in Actis sanctorum Bollandianis (3), et Ignat. Weitenaer (4) contendunt.

(1) Vida Cl. Hermann. Goldhagen loc. cit. num. 294.

(2) Vide Cornelius à Lap. in Proemio Comment. in epist. S. Jacobi.

(3) Tom. 1 aprillis ad ejus diem nonam de S. Mariâ Cleophae cap. 1, brevier, et tom. I maii die prima, in Commentario previo de genuino S. Jacobo, presertim § 4.

(4) In Dictionario suo Biblico, art. *Jacobus*. Item in

scriptorem memorata epistole solennissimè vocari Apostolum honoris causa; non vero fuisse Apostolum ex duodecim unum. Neque contrariuntur, inquit, evincentur ex illis Pauli ad Galat. 1, 19: *Alium autem Apostolorum vidi neminem, nisi Jacobum, fratrem Domini, nempe eum ipsum, qui Hierosolyma fuit episcopus, et Epistolam jam scriptis laudatam scripsit.* Vocatur enim, siunt, hoc loco Apostolus sicut S. Paulus nomine Apostoli honoratur; ficeret non fuerit ex numero duodecim Apostolorum. *Sauic ipse S. Paulus, inquit, Henschenius* (1), quoniam non fuerit ex duodecim *et* Apostolorum numero, seipsum tamen Apostoli titulo *et* honoratur, dum in epistolas suis auspicatur: *Paulus Apostolus Christi; Paulus, vocatus Apostolus; Paulus, servus Dei, Apostolus Iesu Christi; Paulus Apostolus non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum.* En, sicut Paulus seipsum, Apostoli titulo honoratur, ita et (ad Galat. loc. cit.) Jacobum fratrem Domini, quoniam et hic ex duodecimo Apostolorum numero non fuerit. Verum ipse Jacobus valde modestè Epistolam suam canonice non nominando se Apostolam, sed servum Christi duxit; auspicatur his verbis: *Jacobus, Dei et Domini nostri Iesu Christi servus, duodecim tributus, que sunt in dispersione, salutem.* Ita Henschenius loc. citato.

Verum his insuperhabitis fatendum, ut jam supra indicavimus, communem esse sententiam, non esse tres distinguendos Jacobos illos, et scriptorem epistole, de qua hic agimus, esse unum ex duodecim Apostolorum numero, nempe Jacobum Alphæi, episcopum Hierosolymæ. Ita præter plurimos alios teste Cl. Goldhagen (2), etiam senitus Benedictus XIV, in Hist. Apost. inquietus: *Ego Chrysostomo, Augustino et Hieronymo plus quam illis credo; atque ut plus credam, D. Pauli facit auctoritas, qui scribens ad Galatas cap. 1, v. 19, Jacobum fratrem Domini in numero habet Apostolorum; siquidem affirmat, se præter hunc et Petrum ex Apostolis vidisse neminem.* Atque hæc loco proemium in expoundant epistolam S. Jacobi commorerasse sufficiat. Plura de triplici Jacobo disserunt Cl. Goldhagen, et Henschenius locis paulo antea citatis.

1. Quarens I: *An et qualis Jacobus Apostolus in Hispania predicandi Evangelii causâ profectus sit?* Antequam ad hanc questionem inter eruditos valde controversa respondeatur, notandum est, quod præsens questionis non de Jacobo Alphæi, qui alio nomine Jacobus Minor appellatur, neque de tertio quodam Jacobo, qui fuit episcopus Hierosolymitanus, et iuxta quosdam etiam auctor epistole canonica, que S. Jacobi dicitur, sed non Apostolus ex duodecim; institutur. Neuter enim horum in Hispanias ex causa supra memoratus profectus legitur. Sed questionis solùm est de Jacobo Zebedæi, qui etiam Jacobus Major dicitur. Quæ-

suo Comment. in epist. S. Jacobi cap. 1, v. 1, et in Evang. Marc. 15, 40.

(1) Tom. 4 loc. cit.

(2) Introd. in S. Script. P. 5 num. 294. Vide hanc in rem etiam num. 295.

rit nimis, utrum Jacobus Major aliquando in Hispaniam profectus sit, atque in hanc regionem Christi fidem invexerit? Multi enim recentiores critici hoc negant, et inter hos quoque Natalis Alexander (1), statuens has duas propositiones. Propositio I. *Traditione constat, S. Paulum, in Hispanias profectum, ibi Ecclesiastis fundasse.* Nam de D. Pauli ad Hispanos itinere testantur S. Athanasius, S. Cyrilus Hierosol. S. Epiphanius, S. Chrysostomus, Theodoreto, S. Hieronymus, S. Gregorius M. ab eodem auctore citati. Propositio II. *S. Jacobus nusquam in Hispaniam profectum, validis argumentis demonstrativa.* In eamdem Natalis Alexandri sententiam propendit etiam Honoratus a S. Maria (2), quoniam alibi (3) pro opposita sententia citat de Marcæ epist. ad Henr. Valesium. Praeterea Joan. Dominicus Mansi in Congregatione Martini Dei (4) ait, modò inter sapientes criticos exploratum esse, S. Jacobum in Hispaniam Christi fidem non invenit.

Nihilominus (prout idem Joan. Dom. Mansi loc. cit. advertit) hispanicam S. Jacobi predicationem defendendam suscepere plures autores magni nominis, quorum nomina usque ad etatem suam recenset Joannes Albertus Fabricius (5), quibus addendi sunt Gulielmus Caprus (6), Henschenius (7), Adrianus Daude (8), Cajetanus Cenni (9), aliisque Hispani in Actis SS. Hollandianis (10) indicati.

Hec de itinere S. Jacobi Apostoli in Hispaniam predicandi Evangelii causâ suscepere breviter commemoranda duximus, studiosis lectori ad augendam eruditio[n]em servitura.

2. Quarens II: *An epistola catholicæ B. Jacobi Apostoli merito in canonem divinorum librorum relata sit?* — Resp: affirmativè contra Lutherum (11) et hujus ascelas, quoniam hodiè Protestantes ab inconsolabili magistris sui opinione recedant. Porro canemica dictæ epistole auctoritas ostenditur ex Patrum et universali Ecclesiæ consensu. Nam Epistola B. Jacobi ponitur in catalogo divinorum librorum à concilio Laodicen-

(1) Hist. Ecl. secu. 1, dissert. 15.
(2) De Rebus et usi critices, tom 1, pag. 167.
(3) Ibid. pag. 225, in Nota.

(4) Vide citatum locum Natalis Alex. in editione opera et studio Constantini Roccaglia Congregations eiusdem cum notis Joannis Dom. Mansi Ferrarie ex casu an. 1760, et Venerabilis protestante apud Thomam Bettinelli.

(5) In salut. Luc. Evangelii cap. 16, § 2.
(6) In Actis SS. in Appendice ad tom. 6 iulii.

(7) Ibidem in Diatribâ ad tom. 4 aprilis.

(8) In Historia universal. rom: imperi, 1, 1 Hist. Ecl. § 5. Et in animadversione 5 ad cap. 2 libri 3.

(9) De Antiq. Eccles. Hispan. tom. 1, dissert. 1, c. 2.

(10) In Appendice tom. 7 iulii.

(11) Dixi: *contra Lutherum.* Huius tamè ista in contraria est Calvinus, teste Cl. Hermanno Goldhagen de Epistola S. Jacobi ita loquens: *Ego, quia nullam ejus repudiandam causam sicut fuisse video, libenter eam sine controversia amplexor.* Ceterum ipse etiam Lutherus, quoniam in prefatione epistole S. Jacobi neget, eam esse canonican, eadem tamen ut bona et aeternam laudat, eique, qui volet, permittit, ut eam in canonizarum Scripturarum numero habeat.

si can. 59, Carthaginensi III, can. 47, Florentino et Tridentino: item ab Innocentio I et Gelasio summis pontificibus. Praeterea hanc Epistolam ad probandum dogma ecclesiasticum adserit concilium Milevitum can. 7. Eamdem citam auctor operum sub nomine Dionysii, de div. Nom. c. 4, Origines, homit. 7 in Josue, Ephrem Syrus, serm. de penitentia, Cyprianus lib. ad Novatian., Augustinus, lib. 2 de Doct. christ. et alibi, plurimique ali omnibus à conditâ Ecclesiæ seculorum, quibus vide Bellarminum.

5. SOLVUNTUR ARGUMENTA CONTRARIA. — Argum. I. Teste Eusebii, lib. 2 Hist. c. 25 Epistola Jacobi, et illa Jude est adulteria; ergo Ita obijcunt Centuratores Magdeburgenses, ceterū, 1, lib. 2, c. 4. — Resp.: Negi ant. Nam Eusebius cit. loc. *Solendum est, inquit, quod à nominis non recipiantur;* sed addit: *Nos tamen scimus, etiam istas cum easteris ab omnibus penitentia Ecclesiæ recipi.*

Dices: Saltem Hieron., lib. de Vir. illustr. de Epistole Jacobi canonica auctoritate dubitavit, dicens: *Unam scriptis (Jacobis) Epistolam, quæ de Septem Catholicis est; quia et ipsa ab alio quodam sub nomine ejus asseritur; tunc paulatim, tempore procedente, obtinatur auctoritate.* — Resp.: Ex his verbis S. Hieronymi non potest concludi, eum de authenticâ hijs Epistola dubitasse. Postea cum verba solim ex aliorum mente refert; stiam autem sententiam exprimit precedentibus verbis: *Unam scriptis Epistolam, quæ de septem Catholicis est,* quo dicto satis reficit falsam illam opinionem patitentium, eamdem ab alio quodam sub nomine Jacobi esse editam.

At inquit: Si epistola S. Jacobi canonica est, cur de illa plures veteres, ex gr. Clemens Romanus, Polycarpus, Justini silent? — Resp.: Multa Patrum monumenta perierunt, in quibus utrum hujus epistole meminerint, necne ignoramus. Praeterea silentium auctoris de re quâdam saepè non probat, rem ipsam eidem fuisse inconvenientem, aut ab eo improbatum. Denique, sicut ali silent, tamen de hac Epistola tanquam catholicæ et canonica mentionem faciunt Hieronymus, Origenes, Augustinus, aliique.

4. Argum. II. Epistola S. Jacobi contradicit aliis S. Scriptura locis; ergo male in Canonem divinorum librorum relata est. Prob. ant. Jacob. 1, 15, dicitur: *Deus... neminem tentat.* Sed Genes. 22, 1, Deus tentat Abrahamum. Et Deut. 15, 3, dicitur: *Tentat vos Dominus vester.* — Resp: et textus apparetur sibi contradicentes explicio. Deus neminem tentat tentatio, que ad peccatum invitat. Essentials enim hominis Dei non potest ad malum invitare, His non obstantibus, Deus tentavit Abrahamum, tentavit Hebreos; quia haec tentatio non est seductionis, neque ad peccatum, sed est probationis et ad maius meritum, et ad maiorem coronam. Ita S. Augustinus hanc objectionem solvit, dicens, Epist. 146 ad Consentium: *t de Deo Jacob 1, 15, Scriptura dicit: Ipse autem neminem tentat; nec contraria est ista sententia ei, quia dicitur Deut. 15, 3: Tentat vos Dominus Deus vester; sed solvit questione, cum vocabulum tentationis diversas intelli-*

gentias habeat, eò quid alia sit tentatio deceptionis, et alia tentatio probationis; secundum illam non intelligitur, qui tentat, nisi diabolus, secundum hanc vero tentat Deus. Hincusque doctor Hippomenis, qui id ipsius confirmat lib. de Consent. Evang. cap. 50.

Dices I. Jacob. 1, 5, legitur: *Probatio patientiam operatur.* Contra S. Paulus ad Rom. 5, 3, sit: *Patientia probationem operatur.* Ergo Jacobus contradicit Paulum. — Resp.: Cote. ant. neg. cons. Nam dñe res sibi invicem scipiis cause sunt, quia idem contradicit etiam sequatur. Sic calor producit ignem, et ignis calorem; vapor causat pluviam, et pluvia vaporem. Dein omnis contradicatio abest, si cum Calmeto et aliis consideremus quid in diverso sensu vox probatio in citatis locis adhibetur; ita ut apud Jacobum significet actum probationem, quia est tribulatio, quia examinatur, probatur et exploratur honestus fides et virtus; apud Paulum vero ipsum effectum et terminum probationis, quia patientia, seu tribulatio sancta perspicio facit, et homo patientis sit probatus et Deo clarus. Jacobus igitur cum Paulo conciliatur, si alii textus expandant hoc sensu: *Probatio, hoc est, maliorum et errorum, quibus à Deo exercentur, perspicere patientem operatur, nosque que humiles iritis, subjectos, patientes reddit (nam maliorum perspicere habitum patientie acquirimus). Et patientia scilicet maliorum perspicere, probationem operatur, probatos efficit et Deo charos.*

Dices II, et quarens: *An S. Jacobum, dum in sua Epistola, cap. 2, justificationem non solum fidei, sed operibus adscribit non contradicat S. Paulus ad Rom. 5, docet, hominem justificari ex fide sine operibus?* — Resp: et cum Augustinus Praefat. in Ps. 31, dico, Jacobum et Paulum cit. loc. non pugnare inter se. Nam Paulus loquitur de primâ justificatione, quâ homo fit justus ex injusto, et nomine operum intelligit opera, que sunt sine fide et gratia, solis viribus liberis arbitrio; Jacobus autem loquitur de secunda justificatione, quâ quis ex iusto fit justus, iusta illud Apoc. v. 11: *Qui justus est, justificetur aitque; et nomine operum intelligit opera, que sunt cum fide et auxilio gratiae Dei.* Quemadmodum enim non potest homo se ipsum procurare, vel à mortuis exire, tamen postquam natus est potest seipsum operi suo aliore, et angere; ita non potest peccator seipsum justum facere; potest tamen, cum justus est, operibus suis argere justitiam.

Scholion. Quæ in Epistola catholicæ S. Jacobi leguntur, cuncta sunt omnino digna viro divinitus inspirata; id tamen sacerdos sibi peculiariter in ea proponit, ut Simoni Magi hereticis refelleret, que Samarite, atque non longè à Hierosolyma grassulator. Solam autem fidem prærequisit ad salutem, non vero necessaria esse bona opera, Simonem ex illis Pauli ad Rom. 5, 28, verbis malè intellectis: *Arbitramur enim: Justificari hominem per fidem sive operibus legis perperam inferabant, prout S. Augustinus, lib. de*

Fid. et Oper. c. 44, clare testatur dicens: « Cùm ergo dicit Apostolus, arbitrari se justificari hominem per fidem sine operibus legis, non hoc agit, ut percepta et professa fide opera justitiae contemnatur, sed ut sciat se quisque per fidem justificari, etiam si legis opera non precesserint. Sequuntur enim justificatum, non precedunt justificandum... Quoniam ergo haec opinio (ad justificationem sufficere solam fidem sine operibus) tunc (nempe temporibus Apostolorum) fuerat exorta, aliae Apostolice Epistole, Petri, Joannis, Jacobi, Jude contra eam maximè dirigit intentionem, ut vehementer adstrinxerat, fidem sine operibus nihil prodesse; sicut etiam ipse Paulus, non quanibet fidem, quā à Deum crederetur, sed eam salubrem planeque evangelicanam definit, cuius opera ex dilectione procedunt. Sed fides inquit, quae per dilectionem operatur. Ex quo loco S. Augustini denunciō confirmatur et eluet veritas nostra responsiois ad presentem objectionem paulo ante date.

Dices III. Apostoli semper solent in suis epistolis aliquid interserere de fidei doctrinā: Epistola vero Jacobi mutuē est de doctrinā fidei, et solum de operibus concionatur; ergo non est apostolica aut divinitatis inspirata. — Resp.: Scriptorem hujus Epistola de industria peculiariter commendare exercitūm honorum operum, quia, ut num, immediatè precedente à nobis ostensum est, ii, adversus quos ipse scribit, doctrinā fidei nimis extollebat, et bona opera negligebat. Dein, etiā Apostoli in scriptis suis soliti sunt de doctrinā fidei agere, non sequitur quod Spiritus S. idem argumentum scriberet in Epistola Jacobi, preseruit quia hujus Epistola scribenda scopus precipuus, ut dixi, aliud postulabat. Neque adversarii habent ius aut potestatem Spiritui S. prescribendi regulas, quid ei de quā materiā scribenda Apostolis inspirare debuerit. Ceterum etiam illud falsum est, quod Epistola Jacobi de doctrinā fidei muta sit. Ut enim nihil dicam de dogmate extremæ unctionis, quod nos inter et Protestantes controversum est, quodque ex Epistola S. Jacobi rectè probatur, nunquid etiam ad doctrinam fidei pertinet, quod fides sine operibus mortua sit Jacob 2, 26, quod coronam vitæ... reprobant Deus diligenter se? etc. Denique cum Bellarmino, lib. 4 de Verbo Dei, c. 18, observo, si ideo Epistola Jacobi adulterina judicanda est, quia tota ferè consumitur in operibus boni commandandis, tunc Proverbia quoque, et Ecclesiastes adulterini libri existimari deberent, cum in iis potissimum partem conciones de moribus legantur, vel si Proverbia, et Ecclesiastes inter sacros libros habendū sunt, adversarii ipsi consentientibus, nulla certa causa est, cur Jacobi Epistolam libris illis persimiliter rejiciamus.

Dices IV. Auctor Epistola Jacobi cap. 4, v. 15, legem Testimenti veteris vocat legem libertatis, dicens: Qui autem persperxit in legem perfectam libertatis... hic beatus in facto suo erit. At Apostolus Paulus ad Galat. 4, 24, illam vocat legem servitutis.

Non igitur utraque Epistola à Deo inspirata esse potest; constat autem epistolam ad Galatas à Deo inspiratam esse; igitur quia fertur nomine Jacobi, non à Deo inspirata, sed à Deo inspirata contraria est. Resp.: Jacobum non loqui de lege veteri, sed de novâ, cùm eam legem libertatis appellat. Neque obest, quid mentionem faciat observationis praeceptorum, quem in veteri lege in Decalogo erant proposta. Siquidem praecepta Decalogi non minùs ad Christianos, quam ad Hebreos pertinent, ut ex 5 cap. Matthaei aliisque locis colliguntur; sed hoc interest inter novum et vetus Testamentum, quod vetus leges adfererat, non autem vires ad eas leges implendas suppeditabat; proinde letis timoris ac servitutis et dicebatur et erat. Testamentum vero novum una cum legibus gratiam praebet, quia homines adjuti facile et liberè, ac liberer intulpi ipsa praecepta, et properet Christiani dicuntur non esse sub lege, et iustis dicunt lex non esse possita; non quod eam servare non debeant, sed quia lex eos non gravat, cum eam adjuvante grata peribenter observent. Unde etiam S. Jacobus cit. loc. legem evangelicam merito vocat perfectam, cùm lex Mosicae fuerit imperfecta; qua lex evangelica dat perfecta vite, et virtutis non tantum documenta et praecepta, sed et auxilia gratia, eaque fortia et copiosa.

Sed et Augustinus haec ipsa docentem, L. de Naturā et Gratia, cap. 57, audiamus: Si spiritu ducimini, inquit, non estis sub lege, utique lege, que timorem induit, non tribuit charitatem, que charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, non per litteram, sed per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Hoc est lex libertatis, non servitutis, quia charitatis utique, non timoris; de quā et Jacobus Apostolus ait: « Qui autem persperxit in legem perfectam libertatis. »

5. Argum. III. Auctor Epistola Jacobi, cap. 2, v. 10, ita habet: Quicunque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. Sed quoniam hoc est verum? Multi enim unum legem tantum violant, ceteras obseruant. Ergo unius tantum sunt rei, non autem ceterarum omnium. — Resp.: Omnis variis aliorum responsionibus, quas recensit et Patres, qui catalogum librorum canoniconum contexerunt, in eo indubitate collocarunt hanc epistolam. Citat eam exacte et fusè Coccius in Thesauro Cathol.

At inquires: Quā ratione factus est omnium praeceptorum reus, cùm unum duxerat, ut posuit, violari? Resp.: Tā omnium, intelligendum est conjunctionem, sive copulatum sumptorum. Omnes enim leges et praecepta integrant et constituent unam legem totalem, sic decem praecepta integrant et conflant Decalogum. Sensus, ut paulo ante dixi, prodi iste: Qui unam legem violat, totam legem universitatem, quae ex singulis legibus integratur, violat, spenrendo legislatoris, puta Dei, majestatem. Violat ergo omnia, non singula, omnia, inquam, conjunctione sumpta, quatenus omnia confundunt unum totum; violat totam legem seu universitatem legis, quia totum desinit esse totum, si una duxerat pars ex eo denatur; esto cetera in eo remaneant, et sic toto violato omnes partes, quae illud integrant, etiam violantur, quatenus illud integrant. Sic qui fornicate, totum Decalogum, qui denominatur à deario mandatorum, ex hisque instar unus compositi coalescit, transgreditur. Esto enim cetera omnia servet, non tamen potest dici servas et implēs Decalogum. Plura in hanc rem more suo suo solidū ac eruditè disserit Cornelius à Lap. loc. cit.

CAPUT II.

De duabus Epistolis B. Petri apostoli.

Epistola I. Petri, continet partim gratias, partim monita saluberrima pro cuiusvis conditionis, et atatis fidelibus ad innocentem in baptismō accepte custodiā, ad orationem, mutuum dilectionem, temperantiam et obedientiam accommodata. Epistola II.hortatur fideles, ut secundūm accepta à Deo dona ad virtutem nitantur, sicut ecclesi regni participes fiant. Jubet ipsos vitare pseudo-prophetas, quibus graves minas intentat; agit etiam de secundo Christi adventu.

6. Queres I: An epistola I Petri sit canonica? Resp. affirmativè. Nam haec epistola est legitima S. Petri, ac Scriptura canonica confessione omnium Catholicorum, nullusque unquam de eo dubitavit, teste Eusebio, Hist. lib. 5, cap. 5. Unde concilia, pontifices et Patres, qui catalogum librorum canoniconum contexerunt, in eo indubitate collocarunt hanc epistolam. Citat eam exacte et fusè Coccius in Thesauro Cathol.

7. Queres II: « Quem sensum verba illa (I Petri 5, 19 et 20): His, qui in carcere erant, spiritibus veniens predicavit; qui increduli fuerant aliquando... in diebus Noe, etc. habeant? Num inde increduli merito inferre possent, predicationem anime Christi descendentes ad inferos protulisse damnatis, eosque salvasse? » Resp. negativè, simulque nego suppositum, quod S. Petrus his verbis loquatur de damnatis, sed sensus est iste: « Animæ Christi descendentes ad inferos adventum suum annuntiavat etiam animæ bus eorum, qui ante diluvium credere noluerunt. » Noe ipsum maximum malum predicent. » Hoc tamen non probilebat, quoniam illi verum Deum metuerent, atque adorarent, et cùm diluvio aquæ cœlo decidenter, penitentia ducti ad Deum configurarent, et salutariter contriti obirent; sicut in naufragio sep-

etiam obstinati peccatores compunguntur et agunt penitentiam. Ita S. Hieronymus cum aliis, quos citat Cornelius à Lap. Comment. in Genes. c. 6, v. 5. Horum ergo animas Salvator, cùm in limbum descendet, inde cum antiquorum patriarcharum animabus eduxit.

Scholion. Inter diversas explicationes citati loci 1 Petri 5, 19 et 20, quas Cornelius à Lap., et Calmetus Comment. in hunc locum recensent, una est aliquorum veterum, qui censebant, animam Christi descendentes ad inferos praedicasse etiam damnatis, eosque convertisse et liberasse ex inferno, saltem aliquos eorum, qui minus fuerant mali et increduli. Id dicere videtur ex Hermete sive Pastore Clemens Alexandr., lib. 6, Strom., aliquique quidam Patres. Dubitasse etiam de hāc re videtur Naz., Orat. 42. Id ipsum discritò asserit Marcius haeresiarcha. Docuit enim, ut ait S. Epiphanius, heres 42, Christum... in infernum descendisse, ut salvaret Cain, Core, et Datan, et Abiron... et omnes gentes, quae non noverant Deum Iudeorum, etc. Verum haec sententia pugnat cum Ecclesiæ fide, quia docemur, nullam esse in inferno redēptionem, hominemque semel damnatum nunquam è damnatione evasurum. Quare Patres, qui contrarium videntur dicere, in bonam partem et benignè expōndi sunt; ut Cornel. à Lap. cum aliis observat, quem consule.

8. Queres III: « Quomodo D. Petrus in sui prima epistola cap. 5, v. 15, scribere poterit: Salutat eos Ecclesia que est in Babylone; cum tamen hanc Epistolam D. Petrus Romæ scripsit? Quid Roma contraria cum Babylone? » Resp. Per Babylōnem S. Petrus hoc loet intelligit Roman, inter quam et Babylōnem tunc temporis permagno similitudo intercessit. In utrāque enim civitate horrida errorum ac scelerum confusio regnabat; utrāque hominibus sanctis ac justis infusa, et idolatria sedes erat. Dein S. Petrus sapienter Roman tropico nomine Babylonis texit, ne Christianorum hostes Roma Ecclesiam novam residerent, odia sua in S. Petrum et fideles Roma degentes toto furore converterent; atque hec inter ceteras fors causa fuit, cur S. Paulus suis in Epistolis Româ scriptis mentionem de S. Petro nullam fecerit.

Scholion. Scio quidem, quosdam recentiores criticos docere, S. Petrum cit. loc. nomine Babylonis non intelligere Roman; sed Babylonem metropolim Chaldaeorum, ut vult Salmasius, Basnagius, Caveus, et Elias du Pin; vel Babylonem in Egypto olim sitam haud procul ab hodiernâ Cairo, ut suspicatur Joannes Pearsonius; vel denique Hierosolymam à vexatione Christianorum illo tempore fanošam, ut vult Lud. Capellus. Verum novellis his opinionibus recentiorum criticorum praeferenda est antiquissima Patrum et ferè omnium Catholicorum sententia, per Babylonem hic à D. Petro intelligi Roman asserendum. Nec quisquam Calvinius fuit, qui hoc in dubium vocaret; præterea quia etiam S. Joannes (4) Babylonis nomine

(4) Apoc. cap. 17, v. 5, et alibi; prout ostendit Cornel. à Lap. in Apoc. cap. 17, v. 5, et cap. 18, v. 2.

Roman gentilem denotat. Ratio autem, cur Calvinus à veteri illa Patrum sententia recesserit, dicitur et videtur esse ista, quia iter S. Petri Romani tenebre negavit. Plura de presenti questione vide apud Cl. Hermannum Goldhagen, qui hāc de re pérquam solidē eruditē scriptis.

9. Quares IV : *An epistola Petri revera sit illius, atque canonica?* Resp. affirmativa. Quamvis enim non nulli olim ex auctore et auctoritate hujs Epistole dubitaverint, teste Eusebii, Hist. lib. 5, et posterioribus temporibus teste Cornel. à Lap., Lutherus, Erasmus, Kemnitius, ac Centuriatoribus: tamen hanc epistolam esse S. Petri, essequam canonice Scripturam, invictè demonstratur ex sensu totius Ecclesiae, ex concil. Carthaginensi III, c. 47, concil. Florent. et Trident. sess. 4; prout jam alibi ostendimus. Unde Didymus in hanc epistolam commentatus est; et S. Hieron. ac S. Gregorius testantur eam esse germanam S. Petri. Idem sati satis sinus S. Judas, qui in sua Epistola passim ad hanc aliquid, imo multa ex ea deproprietate. Denique S. Athanasius, Greg. Naz., Cyrilus Ieros., Hilarius, exterriti que Patres citant eam tanquam canonicanam. Preterea in hac Epistola nomen Simonis Petri statim cap. 1, v. 4, inscriptum est hic verbi: *Simon Petrus, seruus et Apostolus Iesu Christi, in iis qui coquemus nobiscum sortiti sum fidem, etc.* Hoc autem nomine S. Petram Apostolum in Evangelio sapienter designari certum est. Deinde auctor hujs epistole c. 1, v. 16, ita habet: *Non enim doctas fabulas secuti, notam fecimus vobis Domini nostri Iesu Christi virtutem et præsanctiam: sed speculatori facit illius magnitudinis.* S. autem Petrus fuit unus eorum, qui Iesu Christi transfigurationem interfuerant. Tandem auctor ejusdem Epistole, cap. 1, v. 1, appellat ad primam suam epistolam, quam ad eosdem dederat, hisce verbis: *Hanc ece vobis, charissimi, secundam scribo epistolam, in quibus vestram excito in communicatione sinceram fidem. Utique igitur a S. Petro scripta fuit, et utique habet divinitatem et canonicanum auctoritatem.*

10. SOLVUNTUR ARGUMENTA CONTRARIA. — Argumentum I. Epistola secunda, qua Petro tribuita, dictione et stylo multū differt a prima ejusdem Epistola, ob quam causam, teste S. Hieronymo (1), Petro adjudicata fuit; ergo illa epistola 2 non est à D. Petro scripta. Resp. Tanta non est stili differencia, alium ut auctorem poscat; uti fatentur ipsi Centuriatores. Dein non est mirandum, pro rerum diversitate stylum variari, aut pro diversa atiae aliud eidem auctori scribendi genus esse. S. Petrus autem 2 suam epistolam paulò ante mortem senio gravis scripsit. Certe diversitas styli ejusdem epistola S. Hieronymum oīra non movit, ut S. Petro hanc epistolam adjudicaret, sed potius ut putaret, S. Petrum alio in hac, quam in prima

(1) Vide tom. I operum S. Hieronymi, 1. de Viris illustribus vel de scriptoribus ecclesiasticis ad Dextrem. Praetorio prefectum in Simone (Ptolemaio), ubi ait: *Scriptis duas epistolatas, quae catholicæ nominantur; quarum secunda a pluricte ejus esse negatur propter stylum cum priore dissontiam.*

seua Epistola interprete fuisse usum, qui proin alia phrasē et stylo sensa S. Petri conscriperit, quam interpres prima Epistola. Prima enim Epistola interpres fuisse videtur Silvanus seu Silas, vel Marcus; secundae autem Claucias; hunc enim S. Petri interpretēt fuisse docet Clemens Alexandr. Denique S. Hieronymus loco in objectione citato disertis verbis enuntiat: *Scriptis (Petri) duas Epistolatas, quae Catholicæ nominantur.* Et in Epistola 105 ad Paulinum ait: *Jacobus, Petrus, Joannes, Iudas septem epistolatas ediderunt, nempe Jacobus unam, Petrus duas, Joannes tres, Iudas unam.* Ergo omnibus consideratis, non est dubitandum, quin S. Hieronymus etiam secundam Petri epistolam ut authenticam admiserit.

11. Argum. II. Multe Ecclesiae Epistolam 2 Petri non receperunt; quid utique, si ejus auctorem Petrum nōsset, minimè fecissent; ergo hac Epistola non est S. Petri. Ita objecti Grotius cum aliis. Resp. Esto, quod ante concilium Laodicensium, in quo primū catalogus divinarum Scripturarum auctoritate publicā constitutus fuit, non omnes omnino Ecclesiae hanc Epistolam S. Petri receperint, quia apud eas, nam revera Petri esset, certò non constiterat; tamen etiam ante concilium Laodicensium anno 14, sub Damasco papā celebratum a multis Ecclesias tunc in Oriente, tum in Occidente, uti canonicanam fuisse receptam, constat ex testimonio antiquiorum Patrum. S. Clementis Papae, S. Irenei, Origenis, S. Justin M., etc., qui omnes ante seculum IV floruerunt, et secundam epistolam Petri vel citant tanquam Scripturam divinam, vel ad eam alludunt (1). Horum vero auctoritatē per se quidem gravissimam, cùm deinde omnes Ecclesias secute fuerint, non video sanie cur Grotius cum aliis adversarii sequi non debeat.

Scholion. Porr̄, quæ ex Origene, Eusebijo, et Didymo contra canonicanum auctoritatem Epistola secunda Petri objectuunt, solidè soluta in Cl. Hermanno Goldhagen studiosus lector inveniet.

Sed instat Grotius loc. cit., ac ait: *Scriptor epistola quæ diecur secunda Petri, cam scripsit post exitum Ierosolymæ; ergo hujs Epistola auctor non potest esse S. Petrus; cum iste jam Imperator imperare (ad eum) diu non eccliam Ierosolymæ per Titum) supplicio crucis fuerit extinctus. Cons. patet. Ant. verò à Grotio sic probatur. Nemo enim christianus, inquit, ultimum mundi diem venturum credit, nisi postquam evenisset eiusmodi iudicii status. Post eam verò brevi admodum futuram mundi ruinam maledicorum animo observabatur. Hic vero scriptor (Epistola secunda, que Petri dicitur) Christianos vult (cap. 5) patientes adiucere esse in illius dei expectatione, si forte sperato tardius adveniat; ergo idem scriptor hujs secunde Epistola eam scripsit post exitum Ierosolymæ, diuī Judeci erat in expectatione ultima mundi dei, post illud exitum proxime secutæ. Resp. Negi aut, ad prob. cone-*

(2) Horum Patrum textus citatos etiam vide partim apud Calmetum Prolegom. in secundam Epist. Petri, partim apud Thomam Ciborium in Theologia revelat. 1. 3. quest. 2, art. 2, § 4, p. 242.

aut, neg. cons. Futil hoc Grotio argumentum est; ut Natalis Alexander, aliqui merito observant. An enim ita Iudeos de die mundi ultimā patienter expectanda premonere non potuit, licet exitum Jerosolymitum nondum contigerit? An non potuit (cit. cap. v. 8 et 9) jam ante hoc exitum scribere: *Unum verò hoc non lateat vos, charissimi! quia unus dies apud Dominum sicut mille anni, et mille anni sicut dies unus. Non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam existimant; sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reverti.* An, inquam, non jam ante exitum Jerosol. ita scribere potuit, etiam si mundi non ante, sed post illud eventurus sit? Procedit quād multa sunt, quæ Apostoli spiritu propheticō previdentes, nobis significarunt, licet eorum malū non sūm eveniunt, que procedere debent? Quid? anne spiritus Prophatarum eventui rerum ita alligatus fuit, ut nisi ea precessissent, que procedere debeat, futura praedicere non possent? Nonne ipse Christus de fine mundi multa predixit, quamvis Jerosolyma nondum esset excisa? Grotius ergo conjectura inanis est ac contemenda.

12. Argum. III. Syri veteres epistolam secundam Petri ut spuriū omiscentiū in Canone sacrorum librorum, et receniores licet eandem legant, nequaquam tamē ut Canonici recipiunt; ergo. Resp. I. Etiam antecedens verum esset, tamen Syrorum particulae judicium tanti non est, ut universali Ecclesie opponatur. Dixi: *Etiām antecedens verum esset.* Multa enim contra hoc ultiū reponi possunt. Nam imprimit teſte Coriolli a Lap. constat ex Maronitis, qui Romanis sunt, eos hanc Epistolam habere pro canonica. Unde quamvis ab aliquibus syriacis exemplaribus illa Epistola absit, quia de eā oīm ambigebatur, in aliis tamen Syrorum exemplarib⁹ eadem recensetur. Citeri S. Ephrem (1) et S. Joannes Damascenus (2), uterque syrus, eamēdē allegant; et Damascenus præterea inter canonicos libros emperat. Denique eandem epistolam S. Petri syriacē extare, et ex syriaco in latīnum conversam esse à Balthasar Erzello, testatur apud Cornelium à Lap., Possevini in Apparatu.

13. Quares V. : *Quem sensum habebat illa (2 Petri 3, 7), verba: Celi autem, qui munc sunt, et terra, eodem verbo repositi sunt, igni reservati in diem iudicii.* An in ipsa die iudicii ante vel post totus mundus conflagrabit? Resp. : Ignis illa non subsequetur ju-

(1) Sic Parenesi 9, ad Monachos, S. Ephrem alleget illum locum: *2 Petri 2, 9: Aspercta enim et audita iustus erat (Luth): habitans apud eos, qui de die in diem animas justam iniquis operibus cruciabant.* Item Parenesi 41, locum 2 Petri 2, 17. Item in Sermonē parœnetico de secundā adventū Domini allegat locum 2 Petri 3, 9, dicens: « Quid si Petrus quoque interrogat Coriophorum? et ipse tibi respondebit, ac dicit: « Non tardat Dominus promissionem, sicut quidam existimant; sed patienter agit, nolens quemquam perire; sed omnes ad penitentiam reverti. »

(2) Parallelorum 1. 4, cap. 6, citat D. Damascenus illud 2 Petri 2, 4: *Si Deus angelis peccantibus non percipit, sed raudientibus inferni detracit in tartaran tradidit cruciandos, ad iudicium reservari.* Et sep̄ alibi tandem 2 Petri Epistolam allegat.

dicium, ut Suarez, ex S. Augustino, Prospero et Anselmo vult; sed præcedet, ut SS. Patres communiter docent conformiter illis verbis: *Ignis ante ipsum præcedet, et inflammabit in circuitu inimicos eius;* mundumque expabit ab omnibus spretitī carnalibus et spiritualibus, quibus per tot secula inquinatus fuit. Ita Cornelius à Lap. et Tirinus. Legenda etiam celebris Dissertationis Calmeti de fine et mundi statu post iudicium.

CAPUT III.

De tribus Epistolis canonicas B. Joannis Apostoli.

§ 1. Epistola 1. S. Joannis.

Versatur ea partim circa Divinitatem Christi contra Ebionem et Cerinthum, partim circa ejus humanitatem contra Basilidem adstruendam. Præterea mandatorum Dei observantiam, et honorum operum, charitatis inprimit necessitatem contra Simonem Magum fidelibus inculcat.

Questio I: *In hac epistola cap. 2, v. 7, mandatum diligendi proximum vocat mandatum vetus. At v. 8, et in Evangelio Iohn. c. 13, v. 34, hoc mandatum dicitur novum. Quomodo ista concordant?* — Respondeo: Concordant optimè. Nam prædictum mandatum est vetus et novum, sed diverso sensu. Vetus quia datum fuit ab origine mundi Adze et omnibus hominibus; cum sit mandatum legis naturæ. Novum ratione novi modi, quo illud Christus observari præcepit, nempe ut diligamus invicem, non quo modo scriba et pharisei diligendo docebant, solos amicos, solos Israelitas solo interno affectu; sed sicut Christus dilexit nos, nempe dilectione ferventissimā et officiosissimā erga omnes, etiam extraneos, etiam inimicos, promptā etiam ad expandonendam vitam pro illorum salute; qui sane modus diligendi proximum, novus erat tum temporis in orbe, et ferè inauditus. Ita Chrysostom. Ticonphyl., Euthymius, Rupertus, et alii.

Questio II: *1 Joan. 2, 2, dicitur quid Christus sit propitiatio pro peccatis totius mundi; et 2 Cor. 5, 16, pariter dicitur, quid Christus sit propitiatio pro peccatis totius mundi. Et 2 Cor. 5, 15, pariter dicitur, quid Christus pro omnibus sit mortuus. Sed quomodo potuit mori, et pretium sanguinis sui offere divino Patri pro iis qui ante ipsius adventum obierunt, et quorum plurimi iam erant ad gehennam damnati, antequam Christus naceretur? An pro illis Christus Patrem divinum rogavit hoc modo: Rogo te, ut illis de gratia sufficientes ad salutem obtinendam? vel hoc modo: Rogo te, ut illis has gratias dederis? profecto utraque haec tendentia est absurdā.*

— Respondeo: Christus neque rogavit Patrem divinum ut dederit, neque ut det gratias illis, qui ante ejus adventum mortui sunt. Non enim illis impetrare potuit gratias jam dataς, aut seriō petere, ut dentur jam damnatis. Sed solum agnoscit, sua merita ab aeterno absolutè prævisa, fixis motivis Patri suo divino ad dandas illis gratias, et de hoc gaviso est, et penitus acquievit in voluntate seu decreto isto Patris divini; adeoque hojus aquiescentia tendentia erat ista: « Omnis contentissimus, quod gratias meis progenitoribus aliquisque ante adventum meum mor-

tuis dederis. Simil autem rogavit Christus, ut habeas gratias date habeant suum effectum respectu patrum in limbo detentorum, quos petitum admitti ad visionem beatificam. Hoc enim primum era futurum post mortem Christi. Atque in isto gaudio et acquisienti voluntatis Christi in decreto Patris divini datus progenitoribus suis aliisque gratias intuitu meritorum Christi absoluti futurorum, et simili in obtinente sua mortis et meritorum ad impetrandum liberatorem patrum est limbo consistebat oblatio sanguinis pro suis progenitoribus, aliisque ante adventum suum defunctis; pro illo vero, qui tunc jam erant in gehennâ, non oblitus strictè loquendo pretium sanguinis sui, sed tantum galivus est, quod Pater divinus intuitu meritorum suorum absolute praevisorum illis gratias sufficienes dederit. Ceterum hanc difficultatem et subtiliter questionem nobis objicere quidem possunt theiste, aliique increduli, qui totum Christum negant, non autem Jansenistæ; quamvis hi defendant, Christum pro solis prædestinatis, non autem pro omnibus, etiam reprobis mortuam esse et sauginem suum fuisse. Debet enim ipsius questionem solvere, si interrogentur, quomodo Christus pro iis, qui in veteri Testamento erant sancti et prædestinati (plurimi autem horum erant) potuerit Patri divino mortem suam offere.

At dicas: Præmium debet esse tale, ut, qui premitur, sit dignus et habeat jus ad premium: sed per meritum suum futurum Christus nondum erat actu dignus, neque habuit jus ad premium, sed solum erat habituarius aliquando ius, nimis tempore, quo meritum erat actu extitum: ergo Deus non decrevit gratias progenitoribus Christi concedere tanquam premium propter merita aliquando futura. — Respondeo: *Dist. maj.*: Debet esse dignus, et habere ius vel actu, vel saltem pro illo tempore, pro quo cluet meritos, et in quod tendit premians, adeoque debet esse dignus in intentione premians, conc.; debet esse jam actu dignus et habere ius, nego. Quandocunque Deus dat præmium propter meritum, illud jam ab eterno decrevit dare propter meritum absolutè præsumit: ergo etiam potuit ab eterno decernere, dñe gratias progenitoribus Christi propter hujus merita absolute futura, et infallibiliter prævisa. Cur enim premians non posset ita tendere: *Volo dare premium, quia erit meritum, maxime, si illud infallibiliter prævidet, prout Deus prævidet.* Verum plura de his theologi (1) in tractatu de Incarnatione et meritis Christi.

Neque dicas: Beatiota eterna non potest concedi ob meritum precisiæ futurum; ergo neque gratie possunt dari tanquam præmium progenitoribus Christi ob merita Christi precisiæ futura. Nam respondeo, disparitatem esse in eo, quia si daretur beatiota, meritum illud sequi non posset, cum per beatitudinem in hac providentiâ tellatur status mereandi; talis sequela non oritur ex eo quod gratiae progenitoribus Christi datur in premium ob merita Christi futura.

Quæsto III: *¶ 1 Joan. 2, 18,* dicitur: *Anti-christi*

(1) Vid. præter alios Josephum Monschein in Tract. de Incarn. num. 412, et seqq.

multa sunt. Sed alibi Scriptura clarè docet, Thess. 2, 3, 8, Anti-christum tantum esse unum. Quomodo & hec concordant? — Respondeo: Est quidem unus tantum Anti-christus antonomastice talis: sunt autem multi Anti-christi, hoc est, Anti-christi similes in spiritu contradicendi Christo, et ab eo discedendi; fermè, sicut Christus S. Joannem Baptista vocavit Eliam, nempe quad spiritum et virtutem, ut dicunt Lue. 1, 17. Verum plura tum de hac questione, utrum Anti-christus in fine mundi venturus sit unus aliquis certus, et determinatus homo, tum de aliis personis Anti-christi spectantibus invenies apud Bellarm. (1) Suarez (2), Calm. (5), Ant. May (4), Malv. (5) et Gold. (6).

Ideam antores (7) plerique ostendunt, Anti-christum verum et purum hominem fore, non verò demonem apparentem in forma humana, aut assumendum naturali humanam, id est, demonem incarnatum.

Quæsto IV: *¶ 1 An illa pericola 1 Joan. 5, 7: Tres sunt, qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, et Spiritus S., est authentica et genuina S. Scriptura pars?* — Respondeo: Quamvis id mordacia negent Sociniani, et cum illis nonnulli Protestantes, ac etiam alii quidam audacieres critici, quorum agmen hac in re ducit Richardus Simonius; tamen Catholicæ et Protestantæ communiter illi afflant; præstantissimis quaque critici in prediecte pericola authentia vindicanda egegite laborarunt, quales sunt præter alios Joannes de Rubeis Ordin. Predic. (8), Bukekop (9), Selderus (10), Calmet (11), Goldhagen (12), Benedict. Stather (15), qui etiam contrariales, aliisque incredulorum lucentes ostendit (14) mysterium SS. Trinitatis, quamvis sit supra rationem, tamen non esse contra rationem, seu nullam contradictionem aut implicantium involvere.

§ 2. Epistola 2 S. Joannis.

In hac S. Joannis idem fieri argumentum, de quo in prima sua Epistola egreditur, contra Basiliensem prosequitur, simulque Electam, sub quâ voce aliqui certam quandam ecclesiæ, aliò nobilem matronam intelligunt, adhortatur, ut sibi cum suis filiis ab hereticis, eorumvero perversis ratiocinari, sedulo caveat.

Quæsto I. *¶ 2 Joan. 10, dicitur: Nolite (hereticum) recipere in domum, nec ave et dixeritis. Sed numquid tenetur omnes, etiam inimicissimos diligere?* —

(1) Ferè tota 1. 5 de Rom. Pontifice.

(2) Tom. 2 in 5 part. D. Thomas, disput. 54.

(3) In Dissertat. ante Comment. in Ep. ad Galat.; et in Diction. Biblic.

(4) De primo et secundo adventu Christi l. 7, cap. 2, usque ad c. 6.

(5) De Anti-Christo.

(6) Part. 3, num. 526 et seq.

(7) Vidi Bellarm. loc. cit., cap. 42, et Suarez loc. cit., sect. 1, et Calmet.

(8) Vid. Zachiaria Thesaurus Theol. l. 5.

(9) Lux de Luce, l. 2.

(10) L. 2 de Synedris, c. 4.

(11) Dissertat. ante Comment. in Epist. S. Jacobi.

(12) Introd. in S. Script. part. 5, num. 506 et seq.

(13) In Theol. Tract. de SS. Trinit. § 328.

(14) Ibid. totâ sect. 4, præsertim § 550, usque ad

558. Et in Demonstrat. Evang. § 125.

Respondeo: Tenemur. Sed exclusio heretici hospito, vel omissione salutis hic non precipitur ad ostendendum odium adversus proximum, sed ne videamus heresi favere et applaudiere, illamque favere et promovere nostrâ autoritate, favore, hospito, facultatis. Unde causam precepit subdit S. Joannes dicens: *Qui enim illi dicit ait, communicat operibus ejus malitiam.* Ceterum, si ab eversione et scandali perculum, ac expressa Ecclesie prolibitio, non vetatur communicatio cum hereticis, prescrim si necessitas, pieatis at gravis causa evenit.

Quæsto II: *¶ 3 Illa, ad quam hæc Epistola scribitur, v. 1, vocatur Electa Domina. Sed v. 15 ad eamdem S. Joannes scribit: Salutant te filii sororis tuæ Electa.* Ambae haec sorores habentem idem nomen Electa? — Respondeo: Biblia gothica, teste Marianâ legunt: *Salutant te filii sororis tuae, Electa,* id est, *o Electa,* in vocativo casu. Resp. 2° Non est incredibile quod ambae sorores haluerint idem nomen. Nam sepè duo fratres vel duo sorores, presertim si familia sit copiosa, habent idem nomen. Accedit, quod *o Electa* non tam sit nomen proprium, quam appellativum, quia scilicet est nomen dignitatis et officii, quod pluribus personis idem officium oeumque tributum et congruit. Electa ergo videtur fuisse nomen commune matrone, que Ecclesie ministros, orphanos, viduas et pauperes sustentabat quasi mater, et catervarum feminarum instructioni et gubernationi in Ecclesiâ præter instar diaconisse. Sensus ergo est: O Electa, mater fidelium in Ecclesiâ, v. g., Corinthi, salutant te filii sororis tuae, que pariter est Electa mater fidelium in Ecclesiâ Ephesi, unde haec scribitur. Responderi potest 3°, per *Dominam Electam* intelligi vel totam Ecclesiam, ad quam S. Joannes hanc Epistolam scripsit, vel quamdam Ecclesiam particulariter, et per *ejus sororem Electam una cum filia Ecclesiam* quamdam alteram; circumstantia enim temporum figuratas aliquando phrases adhiberi expolunt, ut illud lateat, quod scribi non expediat; ferme sicut S. Petrus et ipse S. Joannes alibi Romanum appellat Babylonem, aut siue S. Paulus Neronom appellat Leonem. Prophetæ similimili phrasibus seppissime utuntur. Vide Calmet, Prefat. in 2 Epist. S. Joannis.

§ 3. — Epistola 3 S. Joannis.

Fidem Caini et charitanitatem in peregrinos extollit, eumque ad perseverandiam, non obstante prohibitione Diotrophis, hortatur S. Joannes.

Quæsto: *¶ 4 Quis est ille senior, de quo S. Joannes in hac Epistola v. 1, scribit: Senior Cain charissimo, quem ego diligo in veritate?* — Respondeo: est ipse S. Joannes Evangelista; qui et hoc loco, et alibi se seniorem appellat, utpote qui omnibus Apostolis solus tum superest erat. Senior, cui scilicet cygnus suppetet quedam gratia senectutis, S. Ambrosius in Ps. 26. Vel otiam, quia senior (græc. πατέρας) idem denotat ac prelatus, episcopus, apostolus.

CAPIT. IV.

Epistola S. Jude.

Commendat necessitatem honorum operum contra

quosdam pseudo-apostolos et hereticos, fidem sine operibus sufficiens contendentes, à quibus ut fideles sibi cavere possint, eorum characteres adnotat, nimirum contemptum cuiusvis dominatioñis, libidinem blasphemandi omnia, que vel improbat, vel non capiunt, et lasciviam plus quam brutalum.

Quæsto I: *¶ 5 In hæc Epistola, v. 5, dicitur: Jesus populus de terrâ Ægypti salvans. Sed Jesus 1457 annis circiter post eductum ex Ægypto populum hebreum natus demum est. Quomodo ergo tot annis ante potuit salvare hunc populum?* Respondet S. Hieronymus, lib. 1 contr. Jovinian. per Jesum hic intelligi Iose; hic enim a septuaginta Interpretibus vocatur Jesus. Verum obstat, quod Iose, licet populum introduxerit in terram promissam, non tamen eundem eduxit de terra Ægypti. Hoc enim fecit Moyses. Ille aliter respondet et dico: Jesus non quâ homo, sed quâ Deus populum suum, nempe Hebreos ex Ægypto eduxit. Nam, ut S. Paulus Hebr. 15, 8, ait: *Jesus Christus heri et hodi, ipse et in seculo.* Addit, quod illi deus multi græci codices habent Kōpēs, id est, Dominus, et nonnulli addunt o Os̄e, id est, Deus. Unde Syrus et Clemens Alex. legunt Dominus Deus: qui titulus Jesu Christo quâ Deo, non verò duci Iose convenient. Ostendit nimirum his verbis S. Iudas Christi Divinitatem contra Simonem, Ebionem atque hereticos. In cædum.

Quæsto II: *¶ 6 In cædum Epistola v. 9, dicitur: Cum Michael archangelus cum diabolo altercat altercat reter de Moyis corpore, non est ausus inferre blasphemiam (diabolo). Sed cur non est ausus? num princeps angelorum timeat diabolum? Dein cur S. Michael de Moyis corpore altercat est?* Respondet: *Blasphemiam seu concivum vel maledictum non est ausus Michael proferre, non quod diabolum timeat, sed quod maledictum verbum tanquam rem indecorum, et se dedecet proferre timeret. Heretetur diabolus maledictum, sed per archangelos blasphemiam extire non debuit, ait S. Hieronymus ad Tit. 5. Respectu, ait Didymus, ab homine diaboli naturam Michael, atque idecirco maledictus abstinet, suo exempli docuit, quid non facere oporteat, qui sapientio vel ira inflammati non tam viâ, quam homines ipsos insectantur et maledicimus. Hinc archangelus non protulit blasphemiam sententiam, sed maledictum dicendo: Fasces, maledicte Satan, abi perfidie in gehennam, sed modestè et graviter illum compescui, dicens: Imperet tibi Dominus, græc. increpet te Dominus, id est, tuum, ô Satan! insolentiam ac noquianam comprimat potenti suo imperio. Porro verisimilior et communior opinio est, S. Michael cum diabolico de Moyis corpore altercatum esse, quia Satan voluit Moysem sepulcri loco cogniti et publico, ut Hebrew in idolatriam prouidit eum quasi Deum et nomen colerent; Michael vero ei obstituit, et curavit, ut secreto sepeliretur. Ita S. Chrysostomus, hom. 5 in Math., S. Ambros., 2 Offic. c. 7, Cajet., Salmeron, Arias, et alii: unde Deuter. 34, 6, dicitur: Et non cognovit homo sepulcrum ejus usque in presentem diem.*

Plura hæc de re eruditissimè dissert preter alios Cornelius à Lap. in hac loca. De ipso autem Moysis obitu et sepulturâ, seu sepultura loco insignem Dissertatiōnem concinnavit Calmet.

SECTIO II.

DE APOCALYPSI TANQUAM LIBRO PROPHETICO NOVI TESTAMENTI.

CAPUT I.

Argumentum et obscuritas Apocalypses.

Hie liber è tribus partibus componitur, quarum prima tribus primis, ultima tribus postremis, secunda ceteris omnibus intermedii, nempe sexdecim capitibus contextur. Pars prima et ultima facilius est intellectus; nam inter plorosum convenit, quemadmodum tria prima Apocalypsis capita ad septem Asiae episcopos resipiunt, quos S. Joannes de suo officio commonet, sicut ultimi tribus Christi victoriis triumphum, extremonum iudicium, et semperiam beatorum gloriam celebrari. At reliqua sexdecim capita, que inter primam tertiamque partem interjacent, interpretari omnium solerint et ingenium vehementer exercueré. Quamvis enim generaliter agnoverint facile, ibi sermonem esse de calamitatibus et belis Ecclesie Christi inferendis; de victory, quas Christus de illis esset relaturus; denique de ultione, quam ab hostibus propter occisos martyres Deus exacturus esset; tamen in particulari ostendere, quando et per quos haec evenerint, aut eventura sint, difficultimum sanè est. Hinc geminas in classes divisi sunt interpretes, quarum altera polissimum ad morum documenta, altera ad historiam rerum seriem sexdecim illa capita revocavit. Prime classis duces fuere SS. Patres et scriptores antiquissimi primorum Ecclesiarum seculorum, qui, cum res in Apocalypsi predictæ nondim evenissent, nec ab ipsis prævideri humano ingenio posseant, necessariò remedium extra historiam quiescerent. Potissimum ergo de temporibus Antichristi et extremo iudicio mysteriis hæc exposuerunt, sensuque allegorio vel tropologicu singulis exponentes ad morum doctrinam pro suo quisque arbitrio accommodaverunt. Scenit sunt hos, qui medio ave Apocalypsin interpretari sunt; quod illis vito dandum non est, propterea quid historicæ et chronologicæ studiorum eorum temporibus nequamquam ita ut nostris excultum fuerit. Quamvis ergo permagna pars Apocalypses iam tunc eventu comprobata et impleta erat, seculorum tamen caligo (ut Ignatius Weilenaer, prefat. in Apocal., recte ait) impediens oculos, ut passim credereetur, ante mundi finem arcana hæc evolvi non posse, et interim in sensu quodam accommodatio acquisendum esse. At recentiores Ludovicus Alcasar, doctissimus Meldensis episcopus Bossuetus, celebrinus abbas Arignan, Calmet, aliique, cum per tot secula magnus rerum in Apocalypsi predictarum numerus opere ipso completo jam esset, ex historicæ fide nomina hominum locorumque et annorum seriem pro viribus investigarunt, et ad historiam revocare singula in Apocalypsi scripta minutatum aggressi sunt; quo in

laboro, ctsi fortassis non in omnibus veritatem mystri attigerint, in rei tamen summa ingens posteritali emolumennt pararunt: quos proin hæc de re evolvere (1) utilissimum aquæ ac jucundissimum censeo.

Questio I.: An liber hic obscurissimum rectè votatur ἀποκλυψει, id est, revelatio, serei arcana detectio? » Respondeo affirmativè. Nam magna mysteria reipæ in hoc libro revealantur, quamvis obscurissimorum enigmatum involucris obtecta, ita ut liber hic in re sit Apocalypsis sive revelatio, in modo autem propounderit, et in phrasi sit Epicalypsis sive occultatio et velamen. Porro latius titulus ab Ecclesiâ appositus sic habet: *Apocalypsis B. Joannis Apostoli.* Ipse autem B. Joannes caput primum Apocalypses incipit his verbis: *Apocalypsis Jesus Christi, quem dedit illi Deus palam facere servis suis,* scilicet quam Deus Pater, qui clare loquitur Filio suo, dedit Christo in suâ Incarnatione palam facere servis suis, h. e., ut ostenderet eam fidibus eo modo, qui ipsius sapientia placet. Christus autem revelationem à Patre acceptam non totam; sed partem Ecclesia magis profuturam revelavit S. Joanni, et per eum fidibus, tectè tamen et arcane per enigmata et symbola.

Questio II.: Cur liber Apocalypses tam obscurè est scriptus? » Respondeo: Equidem fortissimum contra Apocalypsin argumentum petitur ex ejus obscuritate. Si enim hic liber tanti momenti est ad Ecclesiæ christiane institutionem et gloriam, ut communiter interpres assurerint; cur non claro et perspicuo stilo fuit conscriptus, ita ut saltem à doctoribus Christianis posset faciliter intelligi et exponi? Verum hoc dubium abunde solvit, si ad causas obscuritatis S. Scripturae generales jam supra à nobis assignatas, et præcipue, si ad specialiter septem sequentes tanta obscuritatis causas annuum advertamus, quas interpres assignant, quamvis non singuli singulas.

Prima causa: Omnis propheta, præsumam implauerit, inquit Ireneus, lib. 4, c. 44, enigmæ est: postquam vero impleta fuerit, facilius habet intelligentiam et expositionem. Patel hoc ex propheta vt. Test. devenit Messia; quæ, quoniam in Christo sunt jam impleta, nobis Christianis faciles sunt intellectu; Judæus autem, et qui præcesserant adventum Christi, erant perquam obscuræ. Sic etiam in exponenda Apocalypsi, qui prophetis est undique referita, contigit Patribus primorum quatuor seculorum Ecclesiae. Cum enim tunc multe ex illis prophetis nondum essent impleta, obscurissimus eis visus est hic liber. At hodie, cum septuaginta adhuc prope seculis Apocalypsis ab Joanne conscripta fuerit, ejusdem plurima vaticinia jam completa fuisse minimè dubitandum. Præterea Ecclesiæ et romani imperii historia nunc præceteris etatibus clarissim patet; nosque majori præ-

(1) Vide Alcasar in Apoc. I. 1, nofatio 6, 7 et seq. Calmet. Prefat. in Apoc. art. I. 2 et 3; Cornel. à Lap. in Apoc. questione premissi secunda, ubi varias opiniones variorum, præsertim Alcasaris, acriter impugnat.

veteribus ope ad easdem dignoscendas instruimur. Quare facilius nobis quam Patribus et interpreibus emolumennt pararunt: quos proin hæc de re evolvere (1) utilissimum aquæ ac jucundissimum censeo.

Secunda causa: Vult Deus prophetas manere occultas, nec plenè cognitas usque ad id temporis, quo implentur. Quamobrem Daniell Angelus dixit: *Tu, Daniel, clude sermones, et signa librum usque ad tempus statutum, Dan. 12, 4.*

Tertia causa: Sicut Prophete aliis variis, etiam de cädem re, vario tempore habuerunt revelationes, ac per consequens non servant semper ordinem temporum, locorum et rerum gestarum, sed frequenter usurpant anticipations, et recapitulations, id est, priora postponunt, et anteponunt posteriora; ita facit et S. Joannes subinde in Apocalypsi; verum parcus et rarius. Magis enim connecta, consequens et ordinata es. Apocalypsis, quin sit propheta Isaïe, Jerome et aliorum Prophetarum; cuius ratio est, quod Apocalypsis ferè tota versetur circa librum signatum, quem vidit S. Joannes cap. V, cum sigillis septem.

Quarta causa: Visionum, que narrantur in Apocalypsi, literalis sensu non est, quem verba ipsa secundum propriam suam significacionem simpliciter pre se ferunt; alioquin continerent res impossibilis et per absurdas, ut illi sunt illi, animalia loqui, mulierem amictam sole, et pedibus suis calceare lunam et habere alas, et volare, et alia id genus permulta. Oportet igitur, imaginari illas visiones esse figuræ quarundam rerum, que per illas figurantur. Quae autem sint res illæ, incertum est iudicium, dubia conjectatio, apercit et infirma ratio; quippe cum illæ visiones atque imagines ad res multas et inter se admodum diversas aptè commode applicari posse videantur; ut cernere licet in visione septem Angelorum tubis canentium, et aiformum septem phialas ire Dei gestantium, et mulieris amictæ sole, et similiter in aliis. Interim tamen summam Apocalypses perfectionem symbolicam demonstrat Alcasar, in proemio Commentar. in Apoc. notat. 15 et 16, ostendens Apocalypses symbola esse summè perfecta, et in his licet obscuris magnam lucem defitescere spiritualis doctrina.

Quinta causa, ac præcipua: Quia non expedebat, Apocalypsin a quibuslibet intelligi; ne scilicet illi, contra quos multa per illas prophetias predictorunt, vehementius irritarentur, et adversis Dei populum sevirent atrociter. Quicoru Joannes in hoc libro, cap. 47, multa sub imagine meritis purpurea, et sub nomine Babylonis adversus imperatores romanos acerimos religiosi christiana persecutores figurata et tectè vaticinatur. Prædicti triumphi, quem Christi Ecclesia fuerat ex Româ gentili reportatura; et ad quod deinde majestatis fastigium romana Ecclesia etiam in terris erat extollenda. Minime autem expediens, tunc cum Roma gentilis bellum gravissimum adversus christianos concitasse; codem tempore prophetiam de Ecclesiæ romane victoria adversus Romanum ita conscribi, ut ab ipsis hostibus posset intelligi. Cum vero hoc argumentum exterorum præcipuum

aded tecchè et occultè scribi oportet; cùmque totus libri stylum unum eundemque esse conveniret; idcirco catena quoque libri hujus partes ad principes illius normam sapienter redacte sunt.

Sexta causa: Tanta hec libri obscuritas parit somnam reverentiam ac venerationem erga fidem nostra dogmata, que videmus à Deo tam sublimum aut abstrusorum enigmatum velo occultari. Nullam enim alias ad rem aptius et congruentius enigmata adhibetur, quam ad ea, que validè diligimus et testimamus, ornanda et conveienda. Præterquam quod divini Spiritus sapientia in hoc libro duo haec mirum in modum complexa est, et efficit; scilicet ut unâ ex parte hujus libri mysteria velata essent; ex alia vero in ipsa enigmatum obscuritate eadem veluti per tenue filum interjectum mirâ luce traherent.

Denique septima causa: Tanta Apocalypses obscuritas, et tot retrò seculis non satis percepta explicata in maximam romanæ Ecclesie majestatem cedunt; eius magnitudo et excellens tam abditus et abstrusis mysteriis fuerat multò ante predicta. Cedit etiam in ingentem divinæ longanimitatis et providentiae admirationem; que statim ita obscurè et enigmaticè hunc librum conscribit, et in mediâ hæc caligine et obscuritate eundem summâ fidem veneratione conservari; et tot seculorum seriem exceptivit, donec reconditi hujus arcani cognitione congruentissimo tempore patefiat. Hinc patet, quid respondendum theistis aliquis incredulus, obscuritatem Apocalypses allaturumve revelationum divinarum hunc in modum impugnabit: Deus, qui lux est ipsissima, tenetibram esse amatorem non potest, nec adeò auctor tam obscura revelations. Verum facile concedo, Deum ipsam esse lucem quadam se, nec uspiam tenebras in suâ scientiâ admittere; attamen nego, clarissimè idcirco veritates quasque nobis illum revelare debero. Contrarium enim constat ex causis de obscuritate Apocalypses paulò ante assignatis. Profecti sapientissimos fines Deus habuit, hunc librum obscurè dictandi. Præterea Deum clarissimè veritates quasque nobis revelare, nec universè fieri potest, nec vero etiam conditionem nostram presentem decet. Fieri, inquam, id universè non potest; quia ipsa curta intellectus nostri sphera nec summa claritatis, nec omnino scientie omnium arcanorum Dei est capax. Sed idem ne expedit quidem, aut decet hunc vita nostra presentem statum, in quo mereri sumam illud celestis glorie lumen modestâ intellectus nostri erga divinam auctoritatem submissione primù debemus. *Fides amittit meritum, ubi ratio prebet experimentum,* recte ait S. Gregorius M., Rom. 26 in Evang. Item sentit S. Augustinus, tract. 40 in Joan. dicens: *Credimus, ut agnoscamus; non cognoscimus, ut credamus... Quid enim est fides? nisi credere, quod non vides. Et alibi, tract. 79 in Joan.: Hoc est laus fidei, si, quod creditur, non videtur; nam quid magnum est, si creditur, quod videtur (1)?* Ad hanc si vis objectioni inesset, non luminis quidem illius,

(1) Legi hæc de re meretur Tournely Curs. Theol. tom. 4, disput. pravâ, quest. 1, art. 4, de usu ra-